

**Csete István (elmondott) prédikációja
Földesi Rupert bencés szerzetes
kézírásában**

ÖTELTFORRÁS

Szelestei N. László: *Magyar bencések prédikációi a 17-18. század fordulóján*

„Lancsics Bonifác OSB (1674–1737) Pannonhalmán őrzött kötetében akadnak latin nyelvű prédikációk, prédikációvázlatok: pl. Csete Istvánnak a győri székesegyházban 1704-ben mondott Szent István-napi beszédének latin változata Földes Rupert kézírásában.”

KÉRDÉSEK

- Gyorsjegyzet vagy szintézis?
- Az elhangzott szövegváltozat azonos-e az utólag írásban lejegyzett, más személy(ek) által gondozott, megjobbított változattal?
- Egy vázlat alapján szabadon előadott, improvizált szöveg lényeges módosulásokat szenved leíráskor, kiadáskor?
  - Gyalogi János SJ (1686–1761) a Csete István SJ (1648–1718) szövegeinek kiadója, fordítója, interpretálója, tolmácsolója, üzeneteinek átadója, továbbvivője és elmélyítője - hasonló a helyzet Földesi Rupert OSB (?–1713) Csete-féle prédikációja esetében is?

Források

❖ *Concio pro Festo Sancti Stephani Regis Hung*

= LANCSICS Bonifác, *Miscellanea II.*, Pannonhalma, Főapátsági Könyvtár. Jelzete: BK*203/2. 72r–79v.

❖ **Csete István négy Szent István király napi kéziratos prédikációja**

= CSETE István, *Kéziratos prédikációi hat kötetben*. Jelzetük: Mss C. 143. 362r–365v. (**Gyulafehérvár 1685**); 350r–355v. (Kolozsvár 1691); 396r–399v. (Kolozsvár 1693); 370r–377v. (Kolozsvár 1700)

❖ *Szent István Király Napján, Ötödik Praedikátzió. Szent Mártonyi Kalastrom nyóltzadik Saeculumának kezdetiben.*

= GYALOGI János, *Panegyrici sanctorum Patronorum Regni Hungariae, Tudni-illik, Nagy Aszszonyról, Magyar Szentekről, Es az Országhoz tartozandó kivált-képpen-való Innepekre Jeles Prédikátziók...* Kassa, 1754. 206–216.

❖ **ILLYÉS András, Szent István Király**

= ILLYÉS András, *Keresztényi életnek példája avagy tüköre, az-az a' szentek élete..., Nagy-Szonbatban... M.DC.LXXXII. Esztendőben*. RMK I. 1291. 764–781.

MELYIK „*PATER STEPHANUS*”?

Két út áll előttem, melyiken induljak???

- Földesi Rupert (1711) – Illyés András (1682) – **ILLYÉS ISTVÁN** (1708/1711-ben halt meg – nem hasonlít a Földesi-féle prédikációra)
- Földesi Rupert (1711) – Gyalogi János (1702) – **CSETE ISTVÁN** (1685) – **Illyés András (1682/nagyon hasonlít a Földesi-féle prédikációra)** – ez látszik a legvalószínűbbnek.

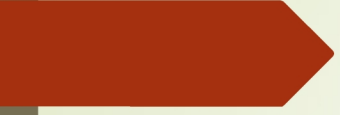
ÖSSZEHASONLÍTÓ VIZSGÁLAT – „A 12 PONTOM”

TÉMAKÖRÖK	ILLYÉS ANDRÁS 1682	CSETE ISTVÁN 1685	GYALOGI JÁNOS 1702	LANCSICS BONIFÁC-FÖLDESI RUPERT 1711
Aktualizálás	X	X	X	X
Regnum Marianum		X	X	
Hittérítés	X (+)	X	X	X (+)
Szkítia/Pannónia	X			X
Néveredet		X		X
Kettős kereszt			X	X
Koronatan	X	X (+)	X (+)	X
Patrona Hungariae/országfelajánlás		X (+)	X (+)	X
Egyházszervezés	X (+)	X	X (+)	X (+)
Hagiografikus motívumok	X	X	X	X
Bibliai mitizáció	X	X (+)	X (+)	X
Történelmi események	X			X

MUNKAMÓDSZER

MUNKAMÓDSZER

FOGALMI HÁTTÉR

1. PARAFRÁZIS

A parafrázis-definíciókban közös a létrehozásuk folyamata: **átdolgozás, átfogalmazás, átültetés, átköltés**, és a módszer megnevezése: **kifejtés, körülírás, magyarázat**.

2. METAFRÁZIS

Szó szerinti fordítás jelent.

3. PERIFRÁZIS

Olyan retorikai szerkezet, stíluseszköz, amelyben egyetlen szóval megnevezhető fogalmat több szóból álló kifejezés, vagy valamilyen nyelvi szerkezet (összetett szó, szintagma, mondat) helyettesít.

(SZATHMÁRI István: *Alakzatlexikon. A retorikai és stilisztikai alakzatok kézikönyve*)

PARAFRÁZISSZINTEK

1. **lexikai parafrázis** - pl. szinonimasorok, szómagyarázatok, (költői) körülírások
2. **szintaktikai (strukturális) parafrázis** - pl. szórend megváltoztatása, téma-réma szerkezet felcserélése
3. **szövegszintű parafrázis**
4. **szabad parafrázis** - nem Mást, csupán Másképpen közvetít (nem más értelmet, hanem ugyanazt az értelmet más nyelvi eszközökkel)

(DOBOS Csilla: *Parafrázis és fordítás*)

FOGALMI HÁTTÉR

Az imitáció során:

- **hozzáteszünk** (*appositio*) - valamit a modellhez hozzáillesztünk a kezdetén, közben vagy a végén
- **elveszünk** (*detractio*) - valamit a modell kezdetéről, közepéből vagy végéről elveszünk
- **áthelyezünk** (*transpositio*) - mondataink változatlanok maradnak ugyanabban a fordításban, parafrázisban vagy átrendezésben, de más helyre helyezzük át őket
- **felcserélünk** (*immutatio*) - elleplezzük az anyagot és a szavakat
- **bővítünk** (*copia*) - kevés mondatból sokat csinálunk, kevés szerkezeti részből többet
- **tömörítünk** (*brevitas*) - a bőséges tárgyat összefoglaljuk.

(STURM, Johannes: *De imitatione oratoria*, 1574)

**Köszönöm a megtisztelő
figyelmet!**